

Temat: Polska w latach dziewięćdziesiątych XX w.

Notatka:

1. Ogłoszenie w czerwcu 1990 r. przez L. Wałęsę „wojny na górze” doprowadziło do rozpadu dotychczas jednolitego obozu solidarnościowego. W wyniku rozłamu w Solidarności powstało kilkadziesiąt partii politycznych reprezentujących różne orientacje ideowo-polityczne. Konflikt był konsekwencją rywalizacji o władzę między solidarnościową lewicą, której ideologiem był A. Michnik a solidarnościową prawicą z J. Kaczyńskim na czele. L. Wałęsa krytykował premiera Mazowieckiego za zbyt wolne tempo zmian dokonywanych w Polsce.
2. Dwa najważniejsze ugrupowania obozu postsolidarnościowego to popierające L. Wałęsę Promienie Centrum Jarosława i Lecha Kaczyńskich oraz Ruch Obywatelski Akcja Demokratyczna (późniejsza Unia Demokratyczna, a następnie Unia Wolności) popierający premiera T. Mazowieckiego.
3. Premier T. Mazowiecki po porażce w wyborach prezydenckich (nie wszedł nawet do drugiej tury) ogłosił dymisję swojego rządu.
4. Kolejny rząd sformował J. K. Bielecki, jeden z liderów obok D. Tuska, Kongresu Liberalno-Demokratycznego – kolejnej partii postsolidarnościowej. W skład rządu mieli wejść fachowcy, jak się jednak okazało, na decyzje rządu wpływali głównie doradcy prezydenta Wałęsy. Szybko doszło do pierwszych konfliktów między premierem Bieleckim a szefem Kancelarii Prezydenta J. Kaczyńskim.
5. W październiku 1991r. odbyły się pierwsze od ponad 60 lat wolne wybory parlamentarne. Uczestniczyło w nich zaledwie 43% uprawnionych do głosowania, co było przede wszystkim efektem zniechęcenia społeczeństwa, nieodczuwającego pozytywnych skutków reform, w szczególności gospodarczych (inflacja, bezrobocie). Najwięcej głosów otrzymała Unia Demokratyczna (12%). W sejmie zasiadli przedstawiciele 29 ugrupowań politycznych. Do sejmu weszła także grupa byłych członków PZPR, tworzących koalicję wyborczą Sojusz Lewicy Demokratycznej. Główną partią tego sojuszu była Socjaldemokracja Rzeczypospolitej Polskiej na czele z A. Kwaśniewskim i L. Millerem. Nowa partia powstała w miejsce rozwiązanej w styczniu 1990 r. PZPR- (przejęła po niej sporą część majątku). Swoich przedstawili w sejmie posiadało również Polskie Stronnictwo Ludowe powstałe na bazie Zjednoczone Stronnictwa Ludowego. Po wyborach stanowisko szefa Kancelarii Prezydenta stracił J. Kaczyński – droga polityczna Wałęsy i J. Kaczyńskiego definitywnie rozeszła się.
6. Wyniki wyborów skomplikowały proces tworzenia nowego rządu ze względu na trudność uzyskania poparcia większości sejmowej. Ostatecznie rząd udało się sformować J. Olszewskiemu z Porozumienia Centrum, stojącego na czele koalicji partii prawicowych. Jednak już w czerwcu 1992 r. doszło do przesilenia rządowego będącego konsekwencją ustawy lustracyjnej zobowiązującej ministra spraw wewnętrznych A. Macierewicza do ujawnienia list TW (tajnych współpracowników) Służby Bezpieczeństwa PRL. Większość teczek SB zostało zniszczona za czasów prezydentury Jaruzelskiego, część sfałszowana. Na ujawnionych listach znalazły się nazwiska czołowych działaczy opozycyjnych – prezydenta L. Wałęsy i marszałka Sejmu W. Chrzanowskiego.
7. Afera teczkowa i spór o wiarygodność listy doprowadziły do odwołania rządu Olszewskiego na wyraźne życzenie Wałęsy. Wydarzenia z 4 na 5 czerwca 1992 r. zostały nazwane „nocą teczek” .
8. Po upadku rządu Olszewskiego urząd premiera objął polityk PSL W. Pawlak. Nie zdołał on sformować rządu i sejm powierzył tę misję H. Suchockiej z Unii Demokratycznej. W skład koalicji rządowej wchodziło 7 ugrupowań, określanych jako prawicowe.
9. Rok 1993 przyniósł szereg napięć społecznych. W styczniu sejm uchwalił restrykcyjną ustawę aborcyjną. Jej przyjęcie wywołało silny sprzeciw środowisk lewicowych,

feministycznych i liberalnych. Lewica postkomunistyczna oskarżała rząd o klerykalizację życia politycznego, ponieważ w tym czasie Kościół katolicki angażował się w politykę i zyskiwał przywileje. Rząd Suchockiej podpisał z Stolicą Apostolską konkordat.

10. Niepokoje społeczne doprowadziły do licznych strajków i demonstracji na czele których stanęli przewodniczący Solidarności M. Krzaklewski i J. Kaczyński. Z inicjatywy J. Kaczyńskiego w styczniu 1993 r. zorganizowano tzw. marsz na Belweder podczas, którego żądano ustąpienia Wałęsy i dekomunizacji. W maju 1993 r. posłowie Solidarności złożyli wniosek o wotum nieufności dla rządu, uzasadniając swoją decyzję pogarszającą się sytuacją gospodarczą, spadkiem płac realnych, rosnącym bezrobociem, inflacją, pogarszającymi się warunkami życia obywateli, zmniejszaniem się świadczeń socjalnych oraz szerzącą się korupcją i oszustwami podatkowymi. Sejm przegłosował (jednym głosem) wotum nieufności dla rządu Suchockiej. Solidarnościowy rząd został obalony głosami solidarnościowych działaczy.
11. Prezydent Wałęsa nie przyjął jednak dymisji rządu Suchockiej, natomiast rozwiązał parlament i zarządził wybory na wrzesień 1993r. Dzięki temu rząd pracował jeszcze przez kilka miesięcy.
12. Prezydent Wałęsa w związku z nowymi wyborami parlamentarnymi zaczął tworzyć własne zaplecze polityczne, inicjując powstanie nowego ruchu społecznego – Bezpartyjnego Bloku Wspierania Reform, którego organizacją zajął się A. Olechowski. Wałęsa sądził, iż BBWR nawiązujący do piłsudczykowskiego Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem, zdobędzie nawet do 400 mandatów w sejmie. Do BWRR mimo zachęt prezydenta nie przyłączyła się żadna z partii współtworzących rząd Suchockiej i polityczne plany Wałęsy legły w gruzach.
13. Prezydent Wałęsa w ciągu niespełna trzech lat pełnienia urzędu popadł w konflikt ze wszystkimi większymi partiami postsolidarnościowymi, utracił też ogromną część dawnej popularności oraz zraził do siebie dużą część społeczeństwa.
14. Kampania wyborcza 1993 r. przebiegała w agresywnej atmosferze, świadczącej o braku kultury politycznej. Partie polityczne walczące o głosy wyborcze nie przebierały w środkach i metodach walki politycznej – pojawiały się zamówienie na wulgarne i napastliwe artykuły prasowe, rozsiewano nieprawdziwe informacje o kandydatach. Podczas kampanii wykorzystywano hasła antysemitki oraz listę Macierewicza.
15. Wybory parlamentarne odbyły się 19 września 1993 r. według nowej ordynacji wyborczej, która miała na celu zmniejszenie liczby ugrupowań w sejmie (zapobiec nadmiernemu rozbiću politycznemu sejmowi). Wprowadzono tzw. progi wyborcze, 5 % dla partii i 8% dla koalicji wyborczych, których uzyskanie w skali całego kraju gwarantowało wejście do sejmiku. W wyborach m.in. dziewięć partii prawicowych zdobyło łącznie ponad 33% głosów, ale żadna z nich nie zdołała przekroczyć ustalonego progu i nie weszła do parlamentu. Rozbić politycznego na prawicy wykorzystywały partie postkomunistyczne SLD i PSL, które uzyskały odpowiednio 20,4 % głosów i 15,4 % głosów. W ten sposób SLD wprowadziło do sejmiku 171 posłów a PSL 132 posłów na ogólną liczbę 460 posłów.
16. W nowym parlamencie SLD i PSL utworzyły koalicję, do której przyłączyła się lewicowa Unia Pracy, wywodząca się z ruchu solidarnościowego.
17. Premierem rządu został W. Pawlak z PSL (popierany także przez L. Wałęsę), a marszałkiem sejmiku J. Oleksy z SLD. Jego gabinet przetrwał do marca 1995 r. , kiedy to w wyniku sporów między koalicjantami, kryzysów personalnych oraz działań politycznych prezydenta Wałęsy został odwołany.
18. Nowym premierem został J. Oleksy a marszałkiem sejmiku J. Zych z PSL.
19. W grudniu 1995 r. kończyła się kadencja prezydencka i na listopad tego roku wyznaczono nowe wybory. Do kampanii przystąpiło 17 kandydatów. W pierwszej rundzie najlepsze wyniki osiągnęli A. Kwaśniewski, lider SLD (35%) i L. Wałęsa (33%). Większość opinii publicznej była przekonana, że zwycięstwo w drugiej turze odniesie urzędujący prezydent, ale lekceważenie Kwaśniewskiego i napastliwa

antykomunistyczna retoryka wypowiedzi podczas debaty – „panu (Kwaśniewskiemu) to ja mogę nogę podać”- spowodowała spadek popularności Wałęsy. W drugiej turze wyborów Kwaśniewski uzyskał 52% głosów.

20. W grudniu 1995 r. pod koniec kadencji prezydenckiej, na polecenie L. Wałęsy minister spraw wewnętrznych A. Milczanowski, oskarżył premiera Oleksego o rzekome kontakty z wywiadem rosyjskim. Wywołało to kryzys polityczny, Oleksy ustąpił ze stanowiska, a nowym premierem został W. Cimoszewicz.
21. 2 kwietnia 1997 r. Zgromadzenie Narodowe uchwaliło nową konstytucję, którą społeczeństwo przyjęło w referendum przeprowadzonym 25 maja. Konstytucja znacznie ograniczała uprawnienia prezydenta na rzecz premiera i rządu.
22. Ważnym wydarzeniem wobec zbliżających się wyborów parlamentarnych było powstanie w czerwcu 1996 r. Akcji Wyborczej Solidarność (AWS), która miała zjednoczyć prawicę pokonaną w poprzednich wyborach. W skład AWS tworzonego przez przewodniczącego Solidarności M. Krzaklewskiego weszło kilkadziesiąt ugrupowań postsolidarnościowych.
23. W wyborach parlamentarnych we wrześniu 1997 r. zwyciężyła AWS (34% głosów), wyprzedzając SLD (27%), UW (13%) i PSL (7%). Duże znaczenie dla wyników wyborów wydarzenia z lipca 1997 r. gdy Polskę dotknęła potężna powódź, premier Cimoszewicz w jednej z swoich wypowiedzi stwierdził, że powodzianie są sami sobie winni, ponieważ „trzeba było się ubezpieczyć”. Ta wypowiedź premiera spowodowała, iż SLD stracił popularność w porównaniu z zjednoczoną prawicą.

Temat: Polska pod rządami AWS i UW.

Notatka:

1. Zwycięstwo AWS w wyborach parlamentarnych w 1997 r. nie zapewniło jej samodzielnego sprawowania władzy, musiał więc powstać kolejny już rząd koalicyjny tym razem z udziałem AWS i UW. Premierem nowego rządu został profesor J. Buzek, rekomendowany przez M. Krzaklewskiego a wicepremierem i ministrem finansów L. Balcerowicz.
2. Koalicyjny rząd przystąpił do przygotowania i realizacji bardzo ważnych dla państwa czterech reform- **systemu oświaty, administracji terytorialnej, służby zdrowia i ubezpieczeń społecznych.**
  - Reforma administracji – dwustopniowy podział administracyjny (gminy i 49 województw) został zastąpiony trójstopniowym podziałem – gminy (miejskie, wiejskie, miejsko-wiejskie), powiaty (ziemskie i grodzkie) i 16 województw. Reforma miała na celu **budowę społeczeństwa obywatelskiego**, rozszerzyć uprawnienia samorządu terytorialnego oraz usprawnić działania władz w terenie.
  - Reforma oświaty - wprowadzała zmiany strukturalne oraz programowe w oświacie. Skrócono o dwa lata naukę w szkole podstawowej (sześć klas) i wprowadzono trzyletnie gimnazja oraz utworzono szkoły ponadgimnazjalne (trzyletnie licea ogólnokształcące, czteroletnie technika, dwu/ trzyletnie zasadnicze szkoły zawodowe (przygotowujące do zawodu robotnika kwalifikowanego) oraz trzyletnie licea profilowane (uzyskanie kwalifikacji zawodowych, które można było rozwijać w krótkich cyklach kształcenia. Wprowadzono również system zewnętrznych egzaminów przeprowadzanych przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.
  - Reforma służby zdrowia – decentralizowała system ubezpieczeń zdrowotnych wprowadzając kasy chorych (regionalne lub branżowe instytucje podpisujące umowy o finansowaniu z zakładami opieki zdrowotnej) oraz wprowadzała instytucję lekarza rodzinnego.
  - Reforma ubezpieczeń społecznych (emerytalna)- wprowadzała obok Zakładu Ubezpieczeń Społecznych dwa dodatkowe filary emerytalne – Otwarty Fundusz Emerytalny oraz Indywidualne Konto Emerytalne.
3. Pospiesznie i niedopracowane zmiany wprowadziły chaos i zwiększyły biurokrację. Spory o kierunek reform zbiegły się z ogólną krytyką polityki gospodarczej L. Balcerowicza. Do sporu między koalicjantami doszło, gdy AWS nie się obniżeniu podatków przy jednoczesnym zmniejszeniu nakładów na cele socjalne, co proponowała UW. Kolejną przyczyną napięć w koalicji były próby sterowania (kierowania) premierem Buzkiem, które podejmował szef Solidarności Krzaklewski.
4. Rząd AWS i UW zaczął tracić na popularność. Zwłaszcza wskutek pogarszającej się sytuacji rolników, którzy zaczęli popierać „Samoobronę” założoną w 1991 r. przez A. Leppera. Samoobrona organizowała m.in. blokady dróg oraz wysypywanie z wagonów importowanego zboża.
5. Rozłam w środowisku prawicy wykorzystała lewica tworząc jednolitą partię Sojusz Lewicy Demokratycznej z L. Millerem na czele.
6. W październiku 2000 r. odbyły się kolejne wybory prezydenckie . Kampania, podobnie jak poprzednio, miała agresywny charakter. Już w pierwszej tura przyniosła zwycięstwo A. Kwaśniewskiemu, co świadczyło o dużym wzroście poparcia dla lewicy.
7. W miarę zbliżania się terminu kolejnych wyborów parlamentarnych na scenie politycznej następowały coraz liczniejsze ruchy. Już w styczniu 2001 r. doszło do rozpadu AWS, co było konsekwencją pogarszających się wyników sondażowych. Założona została wówczas z inicjatywy tzw. trzech muszkieterów (M. Płużński -

AWS, A. Olechowski- bezpartyjny, D. Tusk - UW) **Platforma Obywatelska** (przeszła do niej większość działaczy UW).

8. W maju 2001 r. powstało ugrupowanie pod nazwą **Prawo i Sprawiedliwość**, kierowane przez braci Kaczyńskich, oraz **Liga Polskich Rodzin**, ugrupowanie katolicko – narodowe, którego jednym z liderów był R. Giertych.
9. Wybory parlamentarne we wrześniu 2001 r. przyniosły sukces koalicji SLD i UP, która zdobyła 41%. Kolejne miejsca zajęły PO (12%), Samoobrona (10%), PIS (9,5%), PSL (9%) i LPR (8%). Klęskę poniosły rządzące dotychczas ugrupowania – AWS i UW-, które nie weszły do sejmu.
10. W październiku 2001 r. sejm powierzył misję utworzenia rządu L. Millerowi.

